

№92
2019

ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»**

ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Випуск 92

**Вінниця
ТОВ «ТВОРИ»
2019**

П 78 **Проблеми освіти:** збірник наукових праць. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. – Вип. 92. – 252 с.

У збірнику наукових праць представлено актуальні проблеми вищої освіти в умовах реформування національного освітнього простору. Науковцями обґрунтовано: теоретико-методологічні засади формування креативної особистості майбутнього фахівця у системі професійної освіти; компетентнісні підходи до професійної підготовки майбутніх фахівців; напрями вдосконалення змісту та методів підвищення якості педагогічної підготовки майбутніх учителів на концептуальних засадах «Нової української школи»; взаємозв'язок професійної компетентності особистості сучасного фахівця та розвитку його творчого потенціалу.

Для широкого кола освітян, науковців, усіх, хто цікавиться інноваційними технологіями в освіті.

Збірник входить до Переліку наукових фахових видань України (Наказ МОН від 24.10.2017 № 1413), в яких можуть бути опубліковані результати дисертаційних робіт у галузі педагогіки на здобуття ступенів доктора наук, кандидата наук та доктора філософії.

Головний редактор: Завалевський Ю. І., д-р пед. наук, професор.

Редакційна колегія:

Гончарова Н. О. – канд. пед. наук; Дубасенюк О. А. – д-р пед. наук, професор, почесний академік НАПН України; Євтух М. Б. – д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України; Ельбрехт О. М. – д-р пед. наук, доцент; Жалдак М. І. – д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України; Ївженко Ю. В. – канд. пед. наук (відповідальний секретар); Клокар Н. І. – д-р пед. наук, професор; Кременський Б. Г. – д-р пед. наук, доцент; Луговий В. І. – д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України, перший віце-президент НАПН України; Леута О. І. – д-р філос. наук, професор; Ляшенко О. І. – д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України; Олійник В. В. – д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України; Польштуржискі Йозеф – доктор хабілітований, доцент, професор Варшавського університету (Полоцьк, Польща); Прокопенко І. Ф. – д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України; Радкевич В. О. – д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України; Сафонов Ю. М. – д-р екон. наук, професор (заступник головного редактора); Удалова О. Ю. – канд. пед. наук, доцент; Чайковський А. С. – д-р істор. наук, професор.

Відповідальні за випуск: Вознюк О. В., – д-р пед. наук, доцент; Ївженко Ю. В. – канд. пед. наук; Мороз М. О. – канд. пед. наук.

Адреса редколегії: 03035, Київ, вул. Митрополита Василя Липківського, 36, каб. 319, тел.: (044) 248-23-09, E-mail: p_education@ukr.net

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 22200 – 12100ПР від 08 липня 2016 року.

Рекомендовано до друку Вченою радою ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (протокол № 3 від 27 березня 2019 р.)

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, використання спеціальної термінології, власних імен та інших відомостей. Редколегія залишає за собою право скорочувати та редагувати подані матеріали. Рукописи не повертаються.

ЗМІСТ

Іванчук Г. П.

Інтелектуальний розвиток особистості в контексті програми «Філософія для дітей»..7

Костюк І. О.

Організація освітньо-розвивального середовища початкової школи як основи формування Нової української школи..... 11

Косюк В. І., Шостаківський П. С.

Фізичне виховання підростаючого покоління у світлі сучасних державних пріоритетів..... 16

Кравчук Н. П.

Формування психологічного здоров'я особистості у сучасних наукових дослідженнях..... 25

Кучай А. І.

Формування готовності майбутнього педагога дошкільної освіти до застосування інтерактивних технологій: теоретичний аспект 30

Кучерук О. А., Башманівська Л. А.

Розвиток духовно-творчого потенціалу майбутнього вчителя української мови і літератури в процесі лінгводидактичної підготовки..... 35

Кучинська Л. Ф.

Теоретичні аспекти проблеми збереження професійного здоров'я педагогічних працівників закладів дошкільної освіти 39

Кушнір В. М.

Професійна підготовка майбутніх педагогів до педагогічного спілкування з батьками в умовах ЗДО 44

Левицька О. М.

Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до хореографічної діяльності: теоретичний аспект..... 49

Маліновський Ю. Л.

Формування ключових компетентностей студентів педагогічного коледжу в процесі вивчення дисциплін соціально-гуманітарного циклу 53

Мирончук Н. М.

Контекстно-професійна спрямованість змісту освітніх програм підготовки викладачів вищої школи в умовах магістратури 57

Мельниченко Р. К., Поліщук Н. М.

Тренінг як форма інтерактивної педагогічної технології та його роль у підготовці вчителя біології та основ здоров'я 63

Михайлишин Р. Р.

Індивідуально-творчий потенціал педагога у професійній діяльності 68

актуальности проблемы повышения качества здоровья подрастающего поколения, подтверждена ведущая роль семьи и учебных заведений в воспитании подрастающего поколения.

Ключевые слова: физическая культура, спорт, физическое воспитание.

Kosyuk V. I., Shostakovsky P. S. Physical education of young generation in the light of modern personal priorities

The article outlines the purpose and tasks of physical education of the younger generation in Ukraine in the light of state priorities. The authors analyze the content of existing state legislative and normative educational documents on the problem of physical education of children and youth. In particular, the urgent tasks of institutions of preschool, general secondary, higher and extracurricular education are outlined in the field of education of person's physical culture, the formation of his skills in healthy lifestyle, the promotion harmonious of physical development and improvement. The family role in education of a responsible and caring attitude children to their own health is analyzed. The priority tasks and ways of sports development in Ukraine were determined with the purpose of popularization of physical culture and sports among the population, ensuring equal access of citizens to physical education and sports, involving them in active sports activities. The conclusion on the urgency of the problem of improving the quality of the health of the younger generation is made, the leading role of the family and educational institutions in physical education of the younger generation has been proved. Key words: physical culture, sport, physical education.

УДК 159.9.07

Н. П. Кравчук,

кандидат педагогічних наук

(Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань)

nelli-kravchuk@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-9420-4375

ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ У СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

У статті проаналізовано окремі аспекти формування психологічного здоров'я особистості як важливого завдання сьогодення. Розглядаються різні визначення понять «психічне здоров'я» та «психологічне здоров'я», а також стан проблеми психологічного здоров'я особистості в сучасних наукових дослідженнях. Охарактеризовано критерії та визначено засоби формування психологічного здоров'я особистості. Визначено важливі вікові періоди розвитку людини, які впливають на процес формування психологічного здоров'я.

Ключові слова: психічне здоров'я, психологічне здоров'я, критерії психічного здоров'я, засоби формування психологічного здоров'я, психологічний вплив, інтелектуальний вплив.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Актуальність дослідження обумовлена змінами в сучасному суспільстві під впливом інтеграційних процесів, які відбуваються в Україні. Насамперед, це пов'язано із психічною та духовною сферами особистості, основою яких є система моральних цінностей. У сучасному світі все більше зростає втручання в особистий простір людини, що, у свою чергу, негативно позначається на психологічному здоров'ї особистості: загострюється відчуття невпевненості, страху, розгубленості, розчарування й пригніченості.

Підтримка психологічного здоров'я потребує постійних вольових зусиль, уміння керувати емоціями, аналізувати власні вчинки та оточуючих людей, досягати поставленої мети, долати перешкоди, усвідомлювати відповідальність за власне життя і здоров'я, займатись самовихованням, використовуючи методи і засоби самовпливу, які включають: самопереконавання, самонавіювання, самоінструкцію, самоаналіз, самопідбадьорювання, самозаохочення, самопереключення, самоаналіз, самоконтроль, самозвіт, самонаказ, самовладання та ін.

Аналіз основних досліджень із зазначеної проблеми. Проблемою дослідження психологічного здоров'я особистості займалися ряд вітчизняних та зарубіжних науковців, а саме О. Агаркова, Я. Андрушко, Е. Берн, Л. Василенко, Б. Варій, О. Василевська, О. Власова, О. Греняк, І. Кондратець, О. Кононко, В. Лефтеров, А. Маслоу, О. Міхеєнко, І. Нагорний, М. Савчин, В. Хабайлюк, В. Шапар, І. Шаронова, Т. Шипеляк, О. Шувалов, Н. Ярема та ін. Дослідження вчених з наукового обґрунтування проблеми формування психологічного здоров'я особистості показали, наскільки ця проблема складна і багатогранна.

Мета дослідження: по-перше, проаналізувати суть понять «психічне здоров'я» та «психологічне здоров'я»; по-друге, розглянути стан проблеми психологічного здоров'я у сучасних наукових дослідженнях; по-третє, дослідити та науково обґрунтувати особливості формування психологічного здоров'я особистості.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Нині збереження психологічного здоров'я особистості стає одним із критичних у системі освіти. Коли ми говоримо про психологічне здоров'я, то маємо на увазі не лише відсутність психічних розладів та захворювань, а й душевний спокій, задоволеність життям, гармонію особистості із собою та світом, здатність почуватися щасливою, а

також адекватно сприймати та відображати об'єкти дійсності, концентрувати увагу, утримувати в пам'яті інформацію, логічно обробляти її, критично мислити тощо.

Із усіх складових здоров'я людини (психічне, фізичне, соціальне і духовне здоров'я) психічному здоров'ю за правом належить перше місце, тому що воно дає змогу відчувати повноцінність власного життя та благополуччя, а також бути креативними та активними членами суспільства.

За визначенням ВООЗ «психічне здоров'я» – це стан, у якому особистість усвідомлює свій потенціал, здатна справлятися зі звичайними життєвими стресами, у змозі продуктивно й плідно працювати й робити внесок у життя своєї спільноти. Сучасні психологи розглядають психічне здоров'я особистості як стан, що характеризується відсутністю хворобливих психічних проявів та забезпечує адекватну до умов дійсності регуляцію поведінки і діяльності, успішну адаптацію до довкілля [1].

Науковці розглядають різні терміни, які позначають поняття «психічне здоров'я», а саме: «душевне здоров'я», «психологічне здоров'я», «особистісне здоров'я», «повноцінне функціонування», «психологічне благополуччя», «духовний комфорт» та ін. Вони зазначають, що поняття психічного здоров'я є конкретизацією (звуженням щодо сфери психіки) явища здоров'я загалом. А дефініцію «психічне здоров'я людини» розглядають, як наявність у її психіці активних і пасивних залежних патернів, що постійно генерують позитивний психоенергетичний потенціал, який забезпечує усвідомлене позитивне сприйняття навколишнього світу, гармонію з ним і собою, особистісний оптимізм та задоволення від життя [2: 491]. Психічне здоров'я загалом вивчає така наука, як психогігієна, яка досліджує проблеми збереження і зміцнення психічного здоров'я та підвищення психологічної стійкості особистості.

Науковець Б. Варій визначає дефініцію «здоров'я» як «глобальний психічний стан особистості, для якого характерна динамічна гармонійність внутрішніх переживань і пов'язані з цим ефективність і успішність діяльності людини», а повернення до здоров'я як «усунення негативних наслідків хворобливих переживань, збавлення установок невпевненості у власних силах, тривожності та інших хворобливих і граничних станів» [2: 493]. Негативними факторами, які сприяють погіршенню стану здоров'я особистості, є: високе психічне навантаження, розумове, фізичне та інформаційне перевантаження.

Вважаємо, що нині недоцільно розглядати здоров'я лише як нормальний фізичний розвиток та повноцінну роботу всіх органів та систем. Тому дефініцію «здоров'я» ми визначаємо як нормальний (повноцінний) стан людини, який характеризується злагодженістю всіх його складових (психічної, фізичної, духовної, соціальної) та високою адаптаційними можливостями організму.

Критеріями психічного здоров'я людини є: «адекватний до віку рівень зрілості пізнавальної, емоційно-вольової та вольової сфер особистості: здатність керувати своєю поведінкою; здатність вибирати життєві цілі та розумно планувати їхнє досягнення; особистісний та соціальний оптимізм; задоволення від діяльності, особистісного й суспільного життя, спілкування, споглядання картин природи; адаптивність у мікросоціальних відносинах; розуміння прекрасного, комічного й трагічного; здебільшого стабільний позитивний настрій; відчуття щастя тощо» [2: 495].

У «Психологічному словнику-довіднику» дефініція «психічне здоров'я» розглядається як «адекватність особистісних проявів (реакцій) навколишньому середовищу, зовнішнім впливам, критичність і можливість приймати норми і правила соціуму, пластичність щодо життєвих обставин, які змінюються, чи здатність будувати (планувати) перспективи майбутнього» [3: 71].

На думку науковців (М. Гребняк, О. Агаркова, І. Нагорний), «психічне здоров'я» доцільно визначати як «сукупність психічного, соціального, психологічного благополуччя і стан рівноваги індивідуума з навколишнім середовищем» [4].

Термін «психологічне здоров'я» ввела І. Дубровіна в 1991 р. у зв'язку із «необхідністю диференціювати стани соматично і психічно здорової людини стосовно її становлення, як цілісної особистості, рівня й змісту вищих рухових переживань і процесів смислоутворення» [2: 493].

Негативний вплив на психологічне здоров'я особистості мають такі чинники, як: стреси, дистреси, тривала дія негативних емоцій, ЗМІ (перегляд поганих новин, реклами), сімейні та суспільні кризи тощо. Ці чинники порушують душевний комфорт, здатність до ефективної діяльності, внутрішню гармонію та життєрадісність особистості.

На думку О. Міхеєнко, «людина становить собою єдність матеріального і духовного, причому в цій єдності провідним є духовне начало. Людина – це світло, енергія, вібрація, любов. Тіло – це маленька частина того, що являє собою людина. Тільки усвідомивши свою духовну природу, можна побудувати своє життя, сповнене щастя, гармонії, любові, здоров'я і достатку [5: 176]; тіло здатне віддзеркалювати наші переконання і наші думки» [5: 175]. Тобто тіло людини показує те, що робиться всередині, лише на психологічному рівні. Наприклад, спостерігаючи за поведінкою людини, ми можемо побачити її внутрішній стан: негативні емоції, стрес, страх, заклопотаність, незадоволення, презирство, неприйняття самого себе (знуцання над собою як на фізичному, так і на психічному рівні, ненависть до себе), занижену самооцінку, самокритичність тощо. З огляду на це, заклади освіти мають віднайти різні методи впливу на особистість, які сприяли б збереженню, зміцненню та відновленню здоров'я дітей та молоді. Тому важливо навчити особистість поважати і любити себе, переоцінювати життєві ситуації в позитивному світлі, розуміти, що всі випробування, які дає нам життя, – то перевірка нашої психіки на міцність, рівня сформованості морально-вольових рис характеру, а отже, випробування рівня психологічного здоров'я.

Досліджуючи складники здоров'я, науковець О. Міхеєнко, вказує на «наявність тісного взаємозв'язку

психічної та соматичної складової людського ~~організму~~. Тому впливати необхідно як із боку тілесності (фізичні вправи, харчування, очищення тощо), так і з боку ~~свідомості та психіки~~ (орієнтація на духовні цінності, піднесений настрій, позитивні емоції, образно-вольові вправи, фізотренінг, медитація тощо)» [5: 35].

Згідно з дослідженням І. Кондратець психологічне здоров'я – це «інтегральна характеристика повноцінності функціонування особистості, адже психологічно здорова людина – розумна, відкрита до співпраці та взаємин на різних рівнях, «озброєна» інструментами, що дають їй змогу справлятися із життєвими труднощами. Вона ефективно керує своїми емоціями та настроями (позитивними й негативними), прагне збалансувати й розвивати різні сфери свого Я – фізичну, психічну, емоційну, духовну, а головне – вона відчуває доцільність свого існування, у змозі надати підтримку й допомогу іншим людям» [1].

На думку М. Савчин і Л. Василенко, психічно здорова особистість є «духовною, зрілою, самоактуалізованою та самореалізованою особистістю, яка живе повноцінним життям, сповненим святковості і буденності, злетів і падінь. Вона розв'язує життєві проблеми, кризи і суперечності, долає труднощі і життєві ситуації, має конструктивні відносини із соціальним оточенням, задоволена життям, відчуває його цілісність і повноту, любить, вірить, сподівається, реалізовує свою мудрість, творить, домагається результатів, самоспричинює своє життя (враховує об'єктивні обставини та орієнтується на трансценденцію)» [6: 61].

Узагальнення поглядів дослідників щодо визначення поняття «психологічне здоров'я» дозволяє визначити це поняття, як готовність особистості зберігати і зміцнювати власне психічне здоров'я, а також людей, що оточують; підтримувати в нормі показники всіх складових здоров'я (фізичної, психічної, духовної, соціальної) у процесі активної і творчої діяльності в тісній взаємодії з навколишнім світом.

Для формування психологічного здоров'я важливі всі вікові періоди розвитку людини, включаючи й внутрішньоутробний, оскільки від того, що відчуває плід, залежить його майбутнє.

У дітей дошкільного віку слід виробляти культурно-гігієнічні навички, почуття відповідальності, дисципліни, товарищескості, вміння жити у колективі, оберігати їх від негативних впливів, виховувати самостійність тощо.

Опікуючись здоров'ям дітей дошкільного віку, О. Кононко звертає увагу на те, що «однією з важливих функцій сучасного педагога є догляд за душею!» [7: 20], а також «піклування про соціально-психологічне благополуччя зростаючої особистості, психологічна безпека особистості та соціального середовища, які формуються на особливій увазі, терпінні, підтримці і небайдужості. Слід з розумінням ставитися до емоційної чутливості дитини, знаходити можливість позитивно оцінювати її поведінку, що дозволить проявити доброзичливість і задоволеність життям, а також розвивати вміння «бачити серцем», що не дозволить зачерствіти дитячій душі. Автор наголошує, що основні проблеми особистості створює сама, тому слід виховувати у неї почуття відповідальності за свої дії та вчинки, радіти успіхам друзів і не сміятися із невдач інших. Плекання самостійності особистості є гарантом життєздатності, гнучкості, розв'язання різних життєвих ситуацій, зокрема психологічно загрозливих для неї» [7: 26].

У шкільні роки потрібно враховувати об'єм навчального навантаження та перевантаження, формувати позитивне ставлення до життя, праці, оточення та навколишнього середовища; здійснювати профілактику нервово-психічних розладів, прищеплювати навички здорового способу життя, забезпечувати гармонійний розвиток особистості тощо.

Психологічне здоров'я молоді виявляється у бажанні навчатись, працювати і отримувати від цього задоволення; у неконфліктності; жити без залежностей (паління, алкоголю, наркотиків, комп'ютерної та ін.); у психологічній взаємодії з іншими людьми (взаємозалежний обмін діями, організація людьми взаємних дій, спрямованих на реалізацію спільної діяльності) тощо. Формами психологічної взаємодії у закладах освіти є: діагностика (індивідуальна, групова), індивідуальна корекція, розвивальні заняття; тренінги, консультації; психологічне розвантаження тощо.

Особливого значення у формуванні психологічного здоров'я особистості, надаємо використанню засобів психологічного та інтелектуального впливу. Тому розкриємо їх сутність та особливості використання в навчально-виховному процесі закладів освіти.

Із метою дослідження сутнісних характеристик поняття «психологічний вплив» розглянемо його складові, зокрема «переконання», «зараження», «навіювання», «наслідування», «мода», «чутки». У психології терміном «психологічний вплив» позначають «застосування у міжособистісній взаємодії винятково психологічних засобів з метою впливу на стан, думки, почуття, дії іншої людини» [8].

Аналізуючи зміст досліджуваного поняття, В. Шапар доводить, що психологічний вплив – це «процес і результат зміни індивідом поведінки іншої людини, її установок, намірів, уявлень, оцінок тощо, у процесі взаємодії з ним; розрізняють вплив спрямований (переконання і навіювання) і не спрямований (зараження і наслідування)» [9: 65].

Ураховуючи вищевикладене, маємо підстави вважати, що ефективність психологічного впливу залежить від взаємодії педагогічних, соціальних працівників, студентів та їхніх батьків, тобто від спільних зусиль усіх учасників навчально-виховного процесу. З метою уточнення змісту поняття «психологічний вплив» вдаємося до аналізу його видів.

Дефініція «переконання» включає: «уявлення, знання, ідеї, що стали мотивами поведінки людини і визначають її ставлення до різних сфер діяльності. Компоненти світогляду особистості, що формуються на основі індивідуального досвіду людини в результаті її діяльності» [9: 129]: «певні знання, у правильності і важливості яких людина впевнена і які є для неї керівництвом до дій. Їх формуванню сприяють глибокі знання у

відповідній галузі і їх постійна перевірка на практиці» [6: 246].

До терміна «переконання» найбільш тісно підходить дефініція «переконування». У «Психологічному словнику-довіднику» дефініцію «переконування» визначено як «вплив на раціональний бік психіки за допомогою логічних формулювань, аргументів і доказів» [3:129].

У зв'язку з тим, що засоби психологічного впливу мають важливе значення для формування психологічного здоров'я особистості, розкриємо змістове наповнення терміна «психічне зараження». Воно здійснюється «через передачу емоційного стану від однієї особи до іншої на несвідомому рівні» [9]; це «процес передачі емоційного стану від одного індивіда до іншого на психофізіологічному рівні контакту, крім власне смислового впливу або додатково до нього» [9: 148].

Наступним видом психологічного впливу є «навіювання, або сугестія (лат. *suggero* – навіюю, раджу)», що характеризують як «метод впливу на психіку людини, пов'язаний з істотним зниженням її критичності до інформації, що надходить, відсутністю прагнення перевірити її достовірність, необмеженою довірою до її джерел» [9]. Учені також тлумачать цей термін як «вплив на емоційну і несвідому сферу психіки людини: подолання страхів, демонстрація психологічного захисту та можливості задоволення її основних потреб...» [10: 111]; «спрямований вплив на свідомість і поведінку людини або групи людей з метою створення у неї певного психічного стану або спонукання до певних дій» [11: 215].

Цінним для нашого дослідження є такий вид психологічного впливу, як «наслідування», що визначається як «дотримання зразка, прикладу, виявляється у відтворенні (повторенні) з більшою або меншою активністю поведінки, вчинків, дій, рухів, мовленнєвих реакцій інших людей» [9: 115]; «найпоширеніша форма поведінки людини у міжособистісній взаємодії» [9]; «особлива форма поведінки, яка полягає у відтворенні людиною рухів та вчинків інших людей» [6: 219].

До видів психологічного впливу також відносять такі поняття, як «мода» і «чутки». Розглянемо їх: «мода» – це «форма стандартизованої масової поведінки людей, що виникає стихійно під впливом настроїв, смаків, захопленнь, які домінують у суспільстві» [9], «чутки» – неперевірені відомості, повідомлення, інформація, яка не має офіційного підтвердження.

Цінними для нашого дослідження є дві групи спеціальних методів поліпшення стану психічного здоров'я і зменшення нервового напруження, які досліджувала В. Бобрицька. Першу групу становлять методи психічної саморегуляції. «за допомогою яких людина може самостійно впливати на свій емоційно-інтелектуальний і фізичний стан: релаксаційно-дихальна гімнастика, м'язова релаксація, йога, аутогенне тренування тощо» [10: 231]. Другу групу становлять методи психологічної корекції, «які спрямовані на зміну тих рис характеру і способів поведінки людини, що спричиняють виникнення і підтримку емоційної напруги» [10: 231].

Значну роль набувають фактори психологічного впливу, серед яких можна виділити: вплив суспільства, засобів масової інформації, сім'ї та педагогів, колективу, самовдосконалення тощо.

Вважаємо, що можуть бути використані різні способи впливу: бесіди, лекції, консультації, тренінги, дискусії, психологічні вправи, круглі столи, семінари, методичні дайджести, інтерактивні технології навчання, калейдоскопи творчих робіт тощо.

Щодо особливостей використання форм психологічного впливу, які є дотичними до нашого дослідження, виділяємо такі: оздоровче налаштування, оздоровчі методики, психогімнастика, оздоровчі казки та оздоровчі технології тощо.

Крім психологічного впливу, важливе значення має інтелектуальний вплив, головним завданням якого є розвиток мислительної діяльності, оскільки в процесі такої діяльності особистість має можливість накопичувати життєвий досвід, уміння опрацьовувати і приймати необхідну інформацію, удосконалювати логічні операції тощо, що дозволяє самовдосконалюватися, а це безпосередньо впливає на спосіб життя особистості.

Засобами інтелектуального впливу визначено: заохочення до самоосвіти, вміння приймати осмислені рішення, позитивне мислення, креативність, створення ситуації успіху, розвиток уміння бачити перспективу, вирішення логічних задач і головоломок, нейробіку тощо.

Окрім того, психологічний вплив, який полягає у здійсненні цілеспрямованих дій на особистість, передбачає зміну психологічних установок, мотивації, потреб, цінностей, рис характеру, ставлень, поглядів, переконань, життєвих цілей та принципів, що допоможе здійснити перебудову способу життя та стилю поведінки, а отже, сприятиме покращенню психологічного здоров'я особистості.

Висновки та перспективи подальшого дослідження проблеми. Вивчення проблеми формування психологічного здоров'я дозволило проаналізувати суть поняття «психічне здоров'я» та «психологічне здоров'я»; розглянути стан проблеми формування психологічного здоров'я у сучасних наукових дослідженнях; дослідити та науково обґрунтувати особливості формування психологічного здоров'я особистості. Подальші дослідження можуть бути пов'язані з вивченням та визначенням факторів підвищення рівня психологічного здоров'я особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Кондратець І. Плекаємо психологічне здоров'я І. Кондратець. Практичний психолог: дитячий садок, № 3. 2016.
2. Варій М. Й. Психологія особистості: [навчальний посібник]. М. Й. Варій. – К. : Центр учбової літератури. 2008. –592 с.

3. Приходько Ю. О., Юрченко В. І. ~~Психологічний словник-довідник~~: [навчальний посібник] / Ю. О. Приходько, В. І. Юрченко. – Київ: Каравелла, 2012. – 328 с.
4. Гребняк М., Агаркова О., Нагорний І. ~~Психічне здоров'я студентської молоді~~ [Електронний ресурс] / М. Гребняк, О. Агаркова, І. Нагорний // Україна. Здоров'я нації. – 2011. – № 1. – С. 7-10. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uzn_2011_1_3 (дата звернення: 26.02.2019).
5. Міхеєнко О. І. Валеологія: Основи індивідуального здоров'я людини: [навчальний посібник] 2-ге вид., перероб. і доп. / О. І. Міхеєнко. – Суми: Університетська книга, 2010. – 448 с.
6. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія: [навчальний посібник] 2-ге вид., допов. / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. – Київ: Академвидав, 2011. – 384 с. (Серія «Альма-матер»).
7. Кононко О. Соціально-психологічна безпека дошкільника: суть та умови / О. Кононко // Вихователь-методист дошкільного закладу, №12, 2011. с. 18-30.
8. Словник педагогічних термінів. Навчальні матеріали он-лайн. [Електронний ресурс]. Режим доступу URL: http://pidruchniki.com/pedagogika/slovník_pedagogichnih_terminiv (дата звернення: 24.02.2019).
9. Шапар В. Б. Психологічний тлумачний словник / В. Б. Шапар. – Харків: Прапор, 2004. – 640 с.
10. Бобрицька В. І. Формування здорового способу життя у майбутніх учителів: монографія / В. І. Бобрицька. – Полтава: ТОВ «Поліграфічний центр «Скайтек», 2006. – 432 с.
11. Психологія. Навчальні матеріали он-лайн. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://pidruchniki.com/psihologiya> / (дата звернення: 24.02.2019).

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Kondratets I. Plekaiemo psykhoholichne zdorovia [We cherish psychological health] / I. Kondratets // Praktychnyi psykholog: dytiachyi sadok, № 3, 2016.
2. Varii M. Y. Psykhoholiiia osobystosti: [navchalnyi posibnyk] [Psychology of personality] / M. Y. Varii. – К. : Tsentr uchbovoi literatury, 2008. – 592 s.
3. Prykhodko Yu. O., Yurchenko V. I. Psykhoholichnyi slovnyk-dovidnyk: [navchalnyi posibnyk] [Psychological dictionary-directory] / Yu. O. Prykhodko, V. I. Yurchenko. – Kyiv: Karavella, 2012. – 328 s.
4. Hrebniak M., Aharkova O., Nahornyi I. Psykhichne zdorovia studentskoi molodi [Elektronnyi resurs] [Mental health of student youth] / M. Hrebniak, O. Aharkova, I. Nahornyi // Ukraina. Zdorovia natsii. – 2011. – № 1. – S. 7-10. Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uzn_2011_1_3 (data zvernennia: 26.02.2019).
5. Mikheienko O. I. Valeolohiia: Osnovy individualnoho zdorovia liudyny: [navchalnyi posibnyk] 2-he vyd., pererob. i dop. [Valeology: Fundamentals of individual human health] / O. I. Mikheienko. – Sumy: Universytetska knyha, 2010. – 448 s.
6. Savchyn M. V., Vasylenko L. P. Vikova psykhoholiiia: [navchalnyi posibnyk] 2-he vyd., dopov. [Age psychology] / M. V. Savchyn, L. P. Vasylenko. – Kyiv: Akademvydav, 2011. – 384 s. (Seriia «Alma-mater»).
7. Kononko O. Sotsialno-psykhoholichna bezpeka doshkilnyka: sut ta umovy [Socio-psychological safety of a preschool child: the essence and conditions] / O. Kononko // Vykhovatel-metodyst doshkilnoho zakladu, №12, 2011, s. 18-30.
8. Slovnyk pedahohichnykh terminiv. Navchalni materialy on-lain. [Dictionary of pedagogical terms. Training materials on-line]. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu URL: http://pidruchniki.com/pedagogika/slovník_pedagogichnih_terminiv (data zvernennia: 24.02.2019).
9. Shapar V. B. Psykhoholichnyi tлумachnyi slovnyk [Psychological explanatory dictionary] / V. B. Shapar. – Kharkiv: Prapor, 2004. – 640 s.
10. Bobrytska V. I. Formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia u maibutnikh uchyteliv: monohrafiia [Formation of a healthy lifestyle for future teachers] / V. I. Bobrytska. – Poltava: TOV «Polihrafichnyi tsentr «Skaitek», 2006. – 432 s.
11. Psykhoholiiia. Navchalni materialy on-lain. [Elektronnyi resurs]. [Psychology. Training materials on-line]. Rezhym dostupu: <http://pidruchniki.com/psihologiya> / (data zvernennia: 24.02.2019).

Кравчук Н. П. Формирование психологического здоровья личности в современных научных исследованиях

В статье проанализированы отдельные аспекты формирования психологического здоровья личности, как важной задачи сегодняшнего дня. Рассматриваются различные определения понятий «психическое здоровье» и «психологическое здоровье», а также состояние проблемы психологического здоровья личности в современных научных исследованиях. Охарактеризованы критерии и определены средства формирования психологического здоровья личности. Определены важные возрастные периоды развития человека, которые влияют на процесс формирования психологического здоровья.

Ключевые слова: психическое здоровье, психологическое здоровье, критерии психического здоровья, средства формирования психологического здоровья, психологическое воздействие.

Кравчук Н. П. The problem of forming the psychological health of personality in modern scientific research
Some aspects of forming the psychological health of the individual as an important task of the present day are analyzed in the article. Different definitions of the concepts of «mental health» and «psychological health» are considered, as well as the state of the problem of psychological health of the individual in modern scientific research.

The criteria and means of forming the psychological health of the personality are described. The important age periods of human development that influence the process of forming the psychological health are determined.

Analysis of basic research on the problem. The problem of the psychological health of a person was studied by a number of domestic and foreign scientists: O. Agarkova, Y. Andrushko, E. Bern, L. Vasylenko, B. Variy, O. Vasilevskaya, O. Vlasova, O. Hreniak, I. Kondratets, O. Kononko, V. Lefterov, A. Maslov, O. Mikheienko, I. Nagorny, M. Savchyn, V. Khabailiuk, V. Shapar, I. Sharonov, T. Shypeliak, A. Shuvalov, N. Yarema and others. The research of scientists on the scientific substantiation of the problem of forming the psychological health of a person showed how this problem is complex and multifaceted.

In this article we aim, firstly, to analyze the essence of the concepts of «mental health» and «psychological health»; secondly, to consider the state of the problem of psychological health in modern scientific research; thirdly, to study and scientifically substantiate the peculiarities of forming the psychological health of the individual.

Conclusions and perspectives of further study of the problem. The study of the problem of forming the psychological health allowed to analyze the essence of the concepts of «mental health» and «psychological health»; to consider the state of the problem of forming the psychological health in modern scientific research; to study and scientifically substantiate the peculiarities of forming the psychological health of the individual. Further research may be related to the study and definition of factors enhancing the level of psychological health of the individual.

Keywords: mental health, psychological health, criteria of mental health, means of forming the psychological health, psychological influence, intellectual influence.

УДК 378.147

А. І. Кучай,

викладач-методист

(КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т.Г. Шевченка», м. Умань)

allakuchail@ukr.net

ORCID ID 0000-0002-0133-2109

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті обґрунтовуються теоретичні основи готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти (ЗДО) до застосування інтерактивних педагогічних технологій у професійній діяльності. З'ясовано, що застосування інтерактивних педагогічних технологій в освітній процес є однією зі складових загальної системи формування готовності майбутніх педагогів до професійної діяльності. Зазначено, що готовність фахівців з дошкільного виховання до професійної діяльності об'єднує у собі ті необхідні компетентності, мотиви, мотивації, настанови, досвід, котрі при поєднанні з психічними процесами і якостями, набувають таких властивостей і станів, які забезпечують можливість ефективно організувати освітню діяльність та оптиміально нею управляти.

Ключові слова: дошкільна освіта, професійна готовність, педагог, інтерактивні педагогічні технології.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Зміна освітньої парадигми в сучасній освітній системі України від традиційної до особистісно зорієнтованої моделі, перехід освіти на державні стандарти вимагають від вищих педагогічних закладів освіти більш досконалої, професійної підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти.

Сучасний вихователь дітей дошкільного віку – це професіонал, який розуміється на використанні та впровадженні інноваційних та інтерактивних технологій у ЗДО, вдало володіє різними сучасними методиками, формами, методами організації освітньої діяльності і розвитку дітей дошкільного віку.

У зв'язку з євроінтеграцією освіти України, необхідністю забезпечення конкурентоспроможності українських фахівців з дошкільного виховання на світовому ринку праці перед майбутнім педагогом постають нові актуальні завдання щодо професійної готовності та компетентності та ін.

Аналіз основних досліджень і публікацій із зазначеної проблеми. Проблеми підготовки майбутніх педагогів розкрито в сучасних наукових дослідженнях Н. Бібік, М. Євтух, І. Зязюн, Е. Карпова, В. Кремень, В. Кузь, Н. Кузьміна, А. Ліненко, Л. Міщик, Г. Нагорна, Л. Хомич та ін.

До питань про становлення формування готовності студентів до певного виду педагогічної діяльності А. Богуш, Н. Волкова, С. Литвиненко, О. Шпак та ін. формування готовності, спрямованої на особистісне і професійне удосконалення майбутніх педагогів: морально-психологічної готовності І. Бех, Л. Кондрашова, Л. Хоружа, готовності до професійного самопізнання та саморозвитку Н. Гузій, О. Пехота. У нашому дослідженні опираємося на наукові дослідження щодо формування професійної компетентності вихователів ЗДО Г. Беленької, готовності педагогів до застосування інноваційних та інтерактивних педагогічних технологій у професійній діяльності Л. Акпинар, І. Дичківської, Н. Гавриш, Т. Поніманської, О. Пометун. Однак наукових розвідок, які б вивчали проблему формування готовності майбутніх педагогів ЗДО до застосування інтерактивних педагогічних технологій, недостатньо.